

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

ЗНИЖЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Державна митна служба України виступає ключовим інститутом забезпечення фінансової стабільності та національної безпеки держави. В умовах військового стану роль митних органів суттєво зросла, оскільки вони забезпечують значну частку надходжень до державного бюджету, що є критично важливим для фінансування оборонного сектору та соціальних зобов'язань. Проте ефективне виконання цих функцій неможливе без системної інституційної модернізації, яка зумовлена необхідністю адаптації українського митного адміністрування до європейських стандартів, де цифровізація виступає не просто допоміжним інструментом, а фундаментальною основою для створення прозорого та захищеного економічного середовища [1].

Важливим етапом трансформації стало повномасштабне впровадження системи NCTS Фаза 5 [2]. Цей інструмент став фундаментом для реального функціонування «митного безвізу», забезпечує повну функціональну інтеграцію митних процедур у єдиний європейський простір, дозволяючи здійснювати операції між 36 країнами-учасницями Конвенції про спільний транзит за спрощеними правилами. Завдяки автоматичному обміну повідомленнями між митними органами різних країн, можливість маніпуляцій із супровідними документами чи вартістю товару під час транзиту мінімізується. За результатами 2025 року, в Україні було оформлено понад 142 тисячі транзитних декларацій, що є рекордним показником [2]. Така динаміка свідчить про високу довіру міжнародних партнерів до оновленої цифрової інфраструктури Держмитслужби. При цьому внутрішній транзит у системі NCTS зріс у 2,5 рази [3], що підтверджує готовність українського бізнесу до прозорих правил гри.

Ефективність митного адміністрування сьогодні безпосередньо корелює з рівнем автоматизації «Єдиного вікна для міжнародної торгівлі». Інтеграція митної служби з іншими державними органами через електронні реєстри дозволила скасувати необхідність подання паперових сертифікатів та дозволів. Процес обміну даними тепер відбувається миттєво, що пришвидшило експортні та транзитні процедури на 28%. Особливу увагу варто приділити цифровізації поштових та експрес-відправлень: станом на 2026 рік 100% таких операцій обробляються виключно в електронному вигляді [3]. Це не лише прискорює міжнародну доставку, а й створює чіткий цифровий слід кожної посилки, що робить будь-які несанкціоновані втручання в систему помітними для контролюючих органів.

Інноваційним напрямом модернізації виступає впровадження технологій штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу великих масивів даних. Використання ШІ-алгоритмів дозволяє автоматизувати класифікацію товарів згідно з УКТЗЕД [4], порівнюючи опис товару в інвойсах із величезною базою історичних даних та світовими стандартами. Це мінімізує ризики неправильного кодування товарів з метою заниження митних платежів. Крім того, ШІ-асистенти вже сьогодні інтегруються у системи відеоконтролю на пунктах пропуску, забезпечуючи автоматичне розпізнавання номерних знаків та зважування транспортних засобів без участі інспектора. Така «цифрова стіна» між працівником митниці та суб'єктом ЗЕД є найнадійнішим запобіжником проти тіньових домовленостей.

Розвиток інституту Авторизованого економічного оператора також є невід'ємною частиною модернізації. Надання спрощень надійним компаніям дозволяє митним органам фокусувати ресурси на «високоризикових» вантажах, не створюючи перешкод для добросовісного бізнесу. Система автоматизованого управління гарантіями, яка повністю інтегрована з банківськими установами, забезпечує прозорий обіг фінансових зобов'язань на суму понад 4,3 млрд євро щорічно. Це створює умови для передбачуваного та безпечного митного середовища, де правила є єдиними для всіх учасників ринку.

Водночас цифрова трансформація потребує якісного оновлення кадрового складу. Модернізація Держмитслужби включає впровадження КРІ для кожного працівника митної служби, що відстежуються в автоматичному режимі: від часу оформлення декларації до частоти спрацювання системи ризиків у конкретних випадках. Така прозорість роботи персоналу, підкріплена використанням сучасних засобів технічного контролю (сканери, боді-камери), стимулює професійний розвиток та добросовісність. Інституційна стійкість митниці майбутнього базується на синергії автоматизованого контролю та інтеграції в глобальні логістичні ланцюги, що перетворює Держмитслужбу на прозорий сервісний інститут європейського зразка.

Отже, інституційна модернізація Державної митної служби України на сучасному етапі є не просто технічним оновленням, а фундаментальною перебудовою архітектури митних процесів на засадах цифрової прозорості та автоматизації. Ключова концепція цієї модернізації полягає у переході від застарілої моделі «людського контролю» до моделі «алгоритмічного супроводу», де основний масив рішень приймається автоматизованими системами аналізу ризиків. Це дозволяє нівелювати суб'єктивізм та надмірну дискрецію посадових осіб, які історично виступали джерелом корупційних ризиків та інституційної слабкості [6]. Окрім антикорупційного ефекту цифрова трансформація суттєво підвищує операційну ефективність адміністрування [7]. Автоматизація контрольних функцій та залучення інтелектуальних систем аналізу даних дозволяють раціонально розподіляти ресурси служби, зосереджуючи увагу на вантажах із високим ступенем ризику. У перспективі повна функціональна сумісність національних ІТ-рішень із базами даних ЄС [8] забезпечить максимальне пришвидшення митних процедур та остаточно трансформуватиме Державну митну службу України у високоефективний сервісно-орієнтований інститут.

Література

1. Onyshchenko S., Maslii O., Hlushko A. Digital and Economic Security of the State Under Global Threats. *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2025. Vol. 1338. Pp. 580–602. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-89296-7_2.
2. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року. Розпорядження КМУ від 13.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#n15> (дата звернення: 25.04.2026).
3. Цифровізація, модернізація, довіра: як митниця змінювала взаємодію з бізнесом у 2025 році. URL: <https://customs.gov.ua/news/it-transformatsiia-62/post/tsifrovizatsiia-modernizatsiia-dovira-iaak-mitnitsia-zminiuvala-vzaie-modiiu-z-biznesom-u-2025-rotsi-2619>
4. Пошуковий інструмент кодів УКТЗЕД за обраними товарами URL: <https://business.diia.gov.ua/service/uktzed> (дата звернення: 25.04.2026).
5. «Митний безвіз» 2025: рекордний рік системи спільного транзиту (NCTS). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mytnyi-bezviz-2025-rekordnyi-rik-systemy-spilnoho-tranzytu-nects> (дата звернення: 25.04.2026).
6. Yurkiv N., Maslii O. Corruption component as a threat to economic security of the state. *Economics and region*. 2018. № 3 (70). С. 19–27. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2018.3\(70\).1239](https://doi.org/10.26906/EiR.2018.3(70).1239).

7. Onyshchenko S., Hlushko A., Maslii O., Chumak O. (2024). Digital transformation of the national economy in the context of information environment development in Ukraine. Chapters of Monographs, in: "Transformations of national economies under conditions of instability", published by the Scientific Route OÜ. Tallinn, Estonia, chapter 6, pages 169–197. DOI: <https://doi.org/10.21303/978-9916-9850-6-9.ch6>

8. Hlushko A. D. Conceptual principles of reforming the tax system of Ukraine in the conditions of European integration. Prospects for the development of finance in the conditions of European integration of Ukraine: monograph. Ptashchenko L., Yehorycheva S., Chychkalo-Kondratska I., Onyshchenko S., Berezhna A. [etc.]. Tallin: Estonia, IRETC MTÜ, 2022. P. 120–148.

УДК 338.24

*Дмитренко Алла Василівна,
доктор економічних наук, професор
Кучеренко Володимир Михайлович, студент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ТРАНСФОРМАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ ТА ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРАХ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасних умовах перед великою кількістю підприємств постала проблема створення та розвитку системи забезпечення економічної безпеки. Система забезпечення та розвитку економічної безпеки бізнесу пов'язана з вирішенням правових, фінансово-економічних завдань, захистом економічних інтересів держави, підприємств, організацій та фізичних осіб. Також розвиток суб'єктів господарювання, глобалізаційні процеси в економіці, спонукають вітчизняні суб'єкти господарювання до пошуку та впровадженню заходів щодо захисту своїх економічних інтересів на національному та міжнародному рівнях. Система забезпечення економічної безпеки бізнесу має бути ключовим напрямом стратегічного управління суб'єктами господарювання. Протидія економічним порушенням в бізнесі і актуалізує тему дослідження. Також ці проблеми гостро постануть перед бізнесом в період повоєнного відновлення та розвитку держави. Отже, систему забезпечення економічної безпеки бізнесу в Україні слід розглядати з позиції стану захищеності, який проявляється у можливості розвитку суб'єктів господарювання з урахування існуючої ресурсної бази.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується високим рівнем невизначеності, зумовленим військовою агресією, необхідністю післявоєнного відновлення та активізацією процесів європейської інтеграції. У таких умовах бухгалтерський облік перестає бути просто інструментом фіксації господарських операцій. Він трансформується у стратегічну інформаційну базу для фінансового моніторингу та забезпечення економічної безпеки держави. Особливої ваги набуває розвиток облікових систем у державному та фінансовому секторах, оскільки саме вони є фундаментом стабільності національної фінансової системи та запорукою досягнення цілей сталого розвитку.

Питання модернізації обліку в контексті економічної безпеки досліджували такі вчені, як О. Канцуров, С. Левицька, В. Пархоменко та інші [4, с. 27–35]. Проте швидка зміна зовнішніх чинників потребує постійного перегляду пріоритетів розвитку облікових систем, зокрема в частині прозорості використання бюджетних коштів та управління ризиками у фінансових установах.